

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

nadace
partnerství
| LIDÉ A PŘÍRODA

Supported by a grant from Switzerland through the Swiss Contribution to the enlarged European Union
Podpořeno z Programu švýcarsko-české spolupráce

Příklady dobré praxe

Ekoškolky – rodiče, děti a učitelé pro udržitelný rozvoj

Inspirujte se na příkladech již zapojených mateřských škol do programu Ekoškola

Sdružení
TEREZA

Ekoškola

Projekt Ekoškolky

„Rodiče, děti a učitelé pro udržitelný rozvoj“ byl zacílen na mateřské školy v Olomouckém, Zlínském a Moravskoslezském kraji.

Projekt byl realizován v rámci Blokového grantu Fondu pro nestátní neziskové organizace v termínu od 1. března 2013 do 28. února 2015.

Hlavním cílem projektu bylo zkvalitnit environmentální výchovu v mateřských školách prostřednictvím rozšíření mezinárodního programu Ekoškola na cílovou skupinu mateřských škol.

Hlavním řešitelem bylo Sdružení TEREZA. Partnerem pro Olomoucký a Moravskoslezský kraj byl Sluňákov – centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s. a pro Zlínský kraj ZO ČSOP Veronica. Dalším partnerem a odborným garantem bylo Ekocentrum Podhoubí.

A o čem program Ekoškola pro mateřské školy je?

Cílem programu Ekoškola je, aby děti za pomoci učitelů, rodičů a dalších dospělých snižovaly ekologický dopad mateřské školy a svého jednání na životní prostředí a zlepšovaly prostředí v MŠ a jejím okolí.

*V programu Ekoškola se postupuje dle **metodiky 7 kroků**.*

Byla vytvořena, aby dětem, učitelům i rodičům pomohla lehce vstoupit do programu a aby mohli plnit program Ekoškolky správně, krok po kroku.

„Voda pro život i pro radost“

Mateřská škola Čeladenská Beruška, Čeladná

Co jsme dělali

Děti měly za úkol označit papírovým lepítkem s vlastní iniciálou, kde najdou vodu a vše, co vodu potřebuje. Lepítka na předmětech zůstala po celou dobu, kdy jsme se tématu věnovali, abychom se k nim mohli vracet už pro konkrétní odpovědi na otázky Analýzy. Hledači vody zkoumali postupně prostředí třídy s umývárnou, toaletami, poté po částech zbývající prostředí celé mateřské školy i prostředí zahrady a blízkého okolí. Děti kontrolovaly polepené předměty, různé sanitární vybavení i nádoby – odpovídaly tím na otázku „Kde využíváme vodu?“ a „Kdo a co vodu potřebuje?“

Vodu v zahradě děti hledaly i při „experimentu s papírovým kapesníkem“. Příkládáním kapesníku na různé plochy objevovaly v přírodě skrytou vodu – ta se objevila v podobě prosáknutých míst na kapesníku.

Vodu jsme objevovali i ve vzdálenějším okolí – „Výlet za vodou“, kolem rybníka, řeky až k umělému jezírku, vytvořenému na zahradě spolu s domácí meteorologickou stanicí. Během výletu děti plnily úkoly tematicky zaměřené na vodu, neživot kolem vody i život ve vodě. Děti jsme také vedli k hledání odpovědi na otázky „Kde se voda bere?“, „Jak se voda dostane do MŠ?“ a „K čemu slouží čistička vody v blízkém okolí?“.

Stěžejní aktivitou propojující důležitost vody s eko-otázkami byla dramatizace příběhu „Proč dešťová víla pláče?“.

Naše rada jinému koordinátorovi

Motivaci hrou „Na hledače vody“ shledávám jako velmi úspěšnou a doporučila bych ji. Do označování se zapojily všechny děti, aktivita byla nenáročná a přesto velmi efektivní, protože děti měly možnost hledat vodu jak v okolí MŠ, tak se podívat do všech částí školky: od tříd přes kuchyňky až po kotelnu s rozvody vody, kam jindy nemají přístup. Děti si díky této aktivitě uvědomily, jak důležitá voda je. A napadaly je spousty možností, kde, na co a jak často ji používáme.

Dramatizace příběhu „Proč dešťová víla pláče“, byla forma dětem blízká: přirozeně navodila žádané téma a otevřela prostor pro otázky, zabývající se ochranou vody. Tímto příběhem je možné navázat jak na koloběh vody, tak i na téma ochrany veškerých vodních toků.

Děti byly nadšené i z možnosti pracovat se zkumavkami – odebíraly a porovnávaly různé druhy vody, jejich čistotu, pach i barvu.

Já osobně bych nakonec s dětmi vytvořila plakáty pravidel, který bychom si umístily na vhodná místa.

„Jak můžeme šetřit vodou“

Mateřská škola Čeladenská Beruška, Čeladná

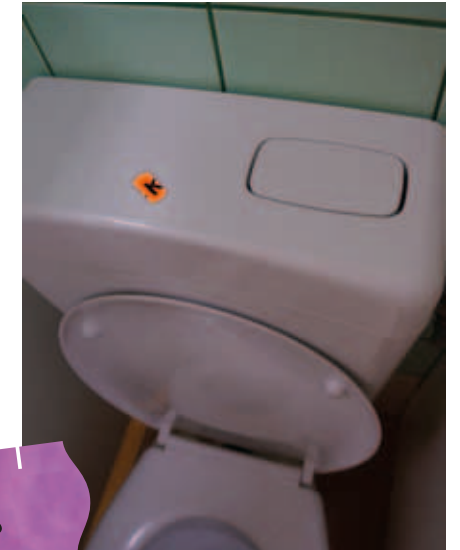
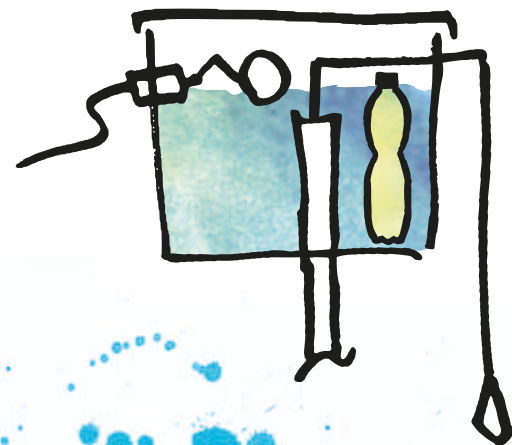
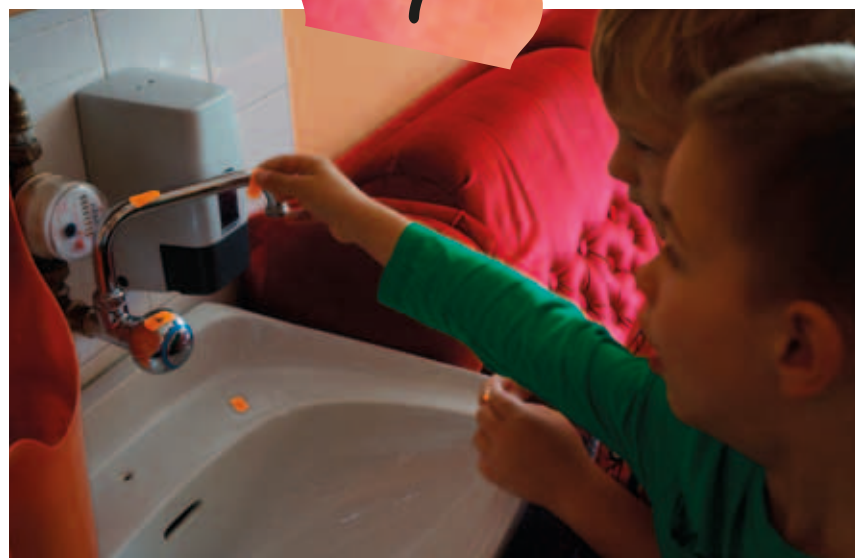
Co jsme dělali

Nápad na výrobu spořiče splachování vznikl na základě Analýzy poznatků dětí o vodě, konkrétně o možnostech, jak vodou šetřit. Děti navrhovaly šetřit hlavně zavíráním kohoutků. Spořič vody při splachování měl dětem v tomto ohledu ukázat jednu z dalších možností.

S dětmi jsme vyrobili spořiče splachovací vody – PET lahve, naplněné pískem – a vložili je do splachovací nádržky. Výsledek jsme pak představili rodičům.

Naše rada jinému koordinátorovi

Pro uvědomění a efektivitu činnosti doporučuji prezentovat činnost např. vytvořením plakátu, fotografií, článku. Činnost s dětmi reflektovat, ptát se, jak by rodičům vysvětlily, co a proč jsme dělali. Celou činnost jsme fotografovali a fotografie vložili na webové stránky s popisem pro rodiče.

„Vrbový tunel“

Základní škola a mateřská škola Oskava

Co jsme dělali

Při Analýze školní zahrady na Ekoschůzce v lednu jsme uvažovali o stavbě vrbového tunelu a se členy Ekotýmu jsme začali monitorovat možnosti sehnání vrbových prutů. Rozhodli jsme se pro variantu postavit tunel svépomocí a ušetřit peníze, které bychom investovali při zadání stavby firmě.

V březnu proběhla Ekoschůzka, kde jsme vytvořili plán jarního úklidu školní zahrady (náš pracovní plán byl tento – shrabat zahradu, vytvořit záhonky mezi dlažbou, natřít dřevěnou zábranu kolem skluzavky, přesunout dřevěný domeček mezi stromy, postavit trampolínu a připravit nám vrbové proutky). Děti zkoušely, jak bude tunel vypadat a kam se bude nejlépe hodit.

Následovala sobotní brigáda, kterou zorganizovali členové Ekotýmu. Zúčastnilo se 15 dospělých a jejich dětí. Za tři hodiny jsme postavili krásný, dlouhý, vrbičkový tunel.

Naše rada jinému koordinátorovi

Co vyzkoušet tunel z dětí v prostoru školní zahrady? Nám to připadá jako dobrý nápad.

„Putování s ježkem“

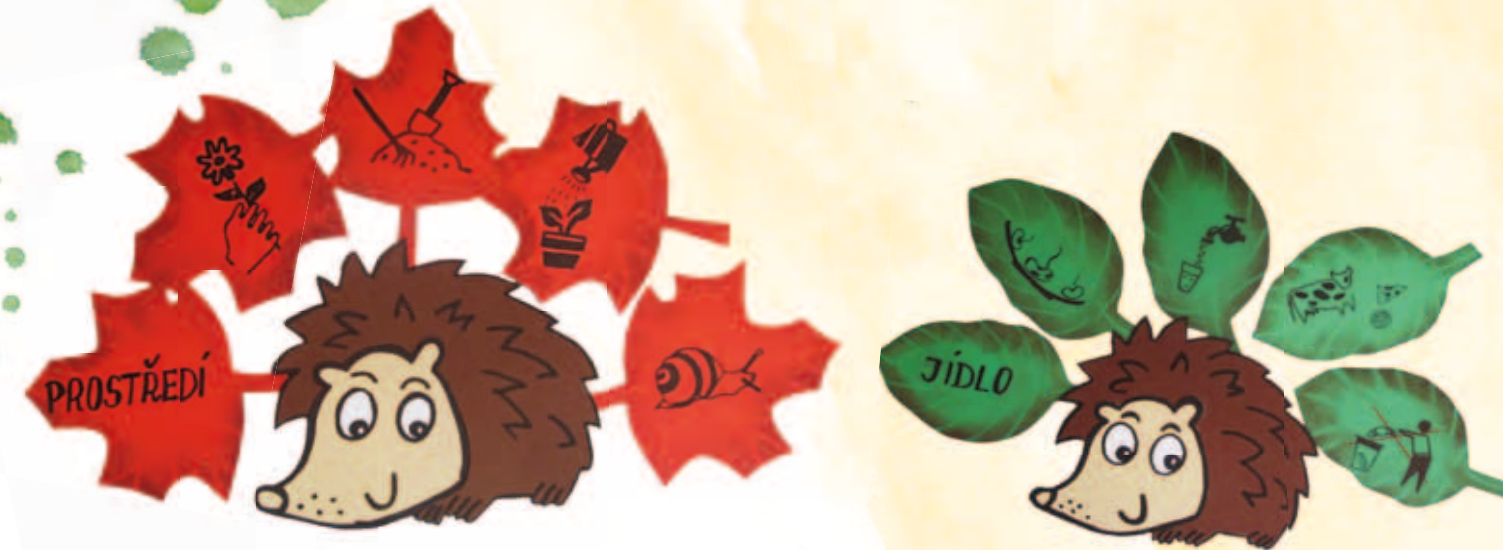
Mateřská škola Tylovice

Co jsme dělali

V loňském školním roce jsme k pravidlům ve třídách ke všemu, co souviselo s Ekoškolkou a programy, které jsme dělali, dali ježčka. Mysleli jsme si, že nepotřebujeme vytvářet nová pravidla, ale po roce jsme názor změnili. Letos v září jsme udělali výstavku s obrázky a fotografiemi z toho, co jsme dělali a vytvořili nová pravidla = Ekokodex. Připomněli jsme dětem, jak lepily ježčky na odpadkové koše, obrázky v umývárně (šetříme vodou), jak jsme netrhali květiny a starali se o šneky a pakobylky přímo v MŠ. Společně jsme zhodnotili obrázky kolem ježků a na nových pravidlech se domluvili.

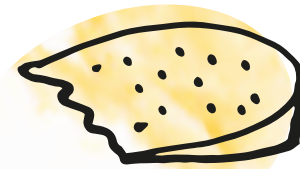
Naše rada jinému koordinátorovi

Už v prvním roce bychom postupně přikreslovali piktogramy, ty stávající budeme průběžně vylepšovat, vyměňovat a hlavně sledovat, jak se dohody dodržují. V malé třídě se dětem nedaří šetřit vodou, čvachtání milují a nevíme, jaké pravidlo by tomu zabránilo.

„Paprika a chléb“

Mateřská škola Citov

Co jsme dělali

Surovina a Potravina jsou důležité pojmy, kterým by děti mohly porozumět. Lépe se tak budou orientovat v tom, co jedí, ale také např. pochopí rozdíly v náročnosti na zpracování surovin (voda, energie), proniknou do problematiky obalů aj. Klíčové je, aby si vytvořily představu o tom, co nabízí příroda a co je výtvar lidské práce. Je to také úvod k porozumění receptu, pracovnímu postupu výroby např. těsta, a důležitá znalost pro práci s výživovou pyramidou.

Nechceme dětem sdělovat hotové poznatky, proto jsme touto aktivitou chtěli děti přivést k tomu, aby rozdíly pojmenovaly samostatně, na základě vlastních zkušeností.

Položili jsme před děti dvě misky – jednu s chlebem, druhou se zelenou paprikou.

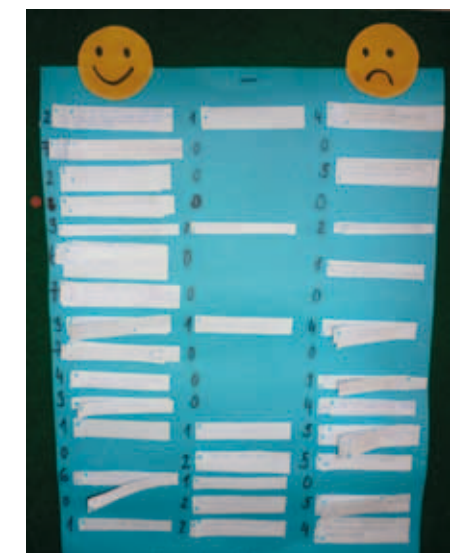
„Prohlédněte si děti, obě věci k jídlu a pojmenujte, čím se liší?“ Učitel řídí diskusi, parafrázuje každý vyslovený názor a od dětí vyžaduje jeho hodnocení. Shodnou-li se děti na některém stanovisku, zapisuje jej učitel na tabuli.

Dále jsme na koberec rozsypali obrázky jídel, děti si je vybíraly a samy nebo po poradě s kamarádem přiřazovaly k paprice nebo k chlebu; podle toho, zda šlo o surovinu či potravinu. Pak jsme společně zkontrolovali, co je správně a co nikoli a vysvětlili jsme si proč.

Naše rada jinému koordinátorovi

Pro zažití pojmů je třeba, aby se k nim učitel vracel a pojmy používal i se zpětnou vazbou: **„Proč, kde se vezme?“**. Také je dobré pojem běžně užívat např. u receptu, se kterým děti pracují, nebo u pyramidy.

Mladší děti pojmy „surovina“ a „potravina“ neužívaly, ale rozuměly jim, když jsme se zeptali na souvislost, uměly ji vysvětlit.

„Jedeme v tom spolu“

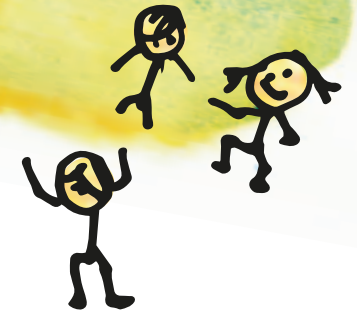
Mateřská škola Opava, Edvarda Beneše

Co jsme dělali

Pro sestavení Ekotýmu jsme využili společné schůzky s rodiči a dětmi. Tam jsme představili program Ekoškola jako takový, aktivity, které nás čekají a vyzvali je ke spolupráci. Realizovali jsme společnou schůzku rodičů a dětí, kde jsme všechny seznámili s tím, co se bude dít. Vyzvali jsme přítomné, aby se sami vyjádřili k nabízeným aktivitám a případně navrhli další. Poprosili jsme dospělé o spolupráci v Ekotýmu a vysvětlili jim, co z takové spolupráce vyplývá. Na konci schůzky jsme již měli zástupce rodičů, kteří projevili zájem o spolupráci.

Naše rada jinému koordinátorovi

Rada je jediná – nebát se společné schůzky rodičů s dětmi.

„Zdravě i chutně“

Základní škola a mateřská škola Oskava

Co jsme dělali

Motivovali jsme děti ke zdravému stravování a ochutnávání neznámého. Naším cílem bylo (po dlouhodobém sledování) vyhodnocení, které pomazánky, svačinky a jiné potraviny jsou u dětí neoblíbené, nenabízet jim je a tím předejít plýtváním jídla.

Se svačinkami jsme měli dlouhodobý problém. Děti nejsou z domova zvyklé na pomazánky a v MŠ jsou časté. Některé pomazánky jsou neoblíbené. Snahou bylo přivést děti k ochutnávání nových chutí.

Analýzou jsme se snažili zjistit jednu až dvě pomazánky, které jsou dlouhodobě neoblíbené, možná se častěji opakují a odrážejí děti od ostatních chutí. Také jsme chtěli zjistit, jaké pomazánky mají u dětí šanci. Chtěli bychom předejít zbytečnému plýtvání jídlem, vést děti ke zdravým návykům.

Nejprve jsme ze žlutých víček z PET lahví vyráběli smajlíky, vystříhovali zdravé a nezdravé potraviny z letáků, různě je nalepovali a mluvili s dětmi na téma „zdravé x nezdravé potraviny“. U svačinek jsme poznávali a snažili rozpoznávat, jaká je ta která pomazánka, co v ní je a co není a co je zdravé. Každé dítě svačinku, která mu chutnala, označilo smajlíkem. Zaznamenávali jsme pak do jídelníčku, co jsme zjistili.

Naše rada jinému koordinátorovi

Smajlíky z vršků PET láhví využíváme i při jiném rozhodování a hlasování: např. jak zpracujeme vypěstovanou mrkev. Děti se mohly rozhodnout, co s ní uděláme – zda vylisujeme šťávu, uděláme pomazánku, mrkvový salát nebo mrkvový dort.

„Malujeme s Ekoškolou“

Mateřská škola Brodek u Přerova

Co jsme dělali

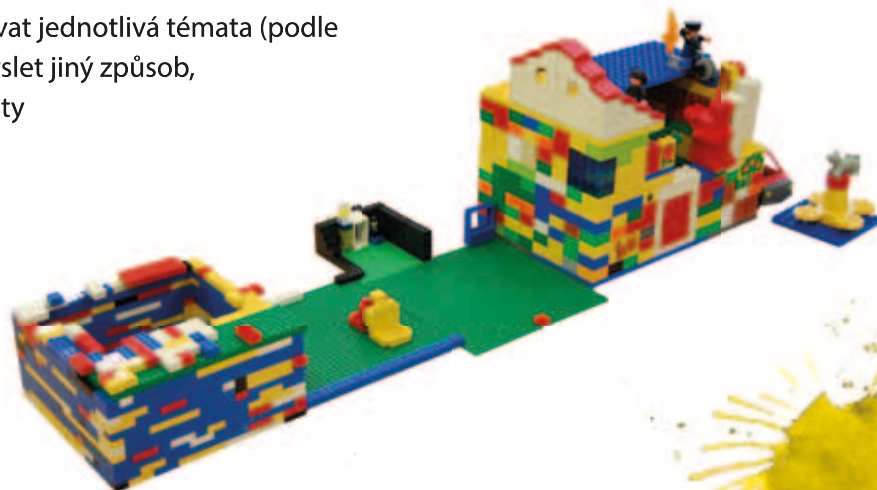
Před setkáním Ekotýmu jsme řešili jednak to, jak informovat Ekotým, jehož členy jsou dospělí i děti, o tématech Ekoškoly a jak už při prvním setkání Ekotýmu propojit všechny zainteresované děti s Ekotýmem. Mluvili jsme s dětmi o tom, co je program Ekoškola a čím se zabývá. Děti pak výtvarně zpracovaly (kresba vodovými barvami a uhlím, modelování s plastelínou, stavění z lega) čtyři témata Ekoškoly. Tak vznikly čtyři soubory podobných děl, které jsme rozmístili na čtyřech místech ve třídě, kde se odpoledne sešel Ekotým. Děti také vytvořily cedulky s názvy témat Ekoškoly, které jsme při prvním setkání členů Ekotýmu rozdali dospělým členům. Každý z nich musel přiřadit svou cedulku k příslušnému výtvarnému zpracování tématu. Celý postup se opravdu vydařil! Děti i členové Ekotýmu nenásilnou a příjemnou formou získali povědomí o tom, čím se Ekoškola zabývá. Došlo i k propojení mezi dětmi MŠ a Ekotýmem.

Naše rada jinému koordinátorovi

Propojení dětí s Ekotýmem a informování o obsahu témat Ekoškoly formou výtvarného zpracování témat dětmi se nám velice osvědčilo.

Kromě toho, že děti získaly povědomí o programu Ekoškola, jsme také získali i první informace o názorech, vědomostech a postojích dětí k jednotlivým tématům. Na první schůzce Ekotýmu jsme se mohli všichni hravou a příjemnou formou seznámit s tématy Ekoškoly. Při tomto postupu bylo zřejmé, že program Ekoškola vychází z představ a potřeb dětí.

Jinak lze samozřejmě zpracovat jednotlivá témata (podle času, věku, možností) a vymyslet jiný způsob, jak přiřazovat cedulky s tématy k výtvarnému zpracování.

„Zelenina a ovoce v pyramidě“

Mateřská škola Citov

Co jsme dělali

Je žádoucí, aby učivo nejen navazovalo, ale také aby se k tématu učitelky s dětmi vracely a přidávaly v něm nové prvky a souvislosti. Pro malé nebo nejisté děti je prožitek „že vědí“, moc dobrá a podnětná zkušenost. Úspěch je silnou motivací k dalšímu učení. Proto připravujeme a realizujeme návraty k tématu „ovoce a zelenina“ v různých souvislostech i z různých pohledů.

Evokace podtématu na základě otevřených otázek a obrázků: děti si vylosují obrázek ovoce a drží jej v ruce, zatímco hrajeme pohybovou hru „kompot“ – měníme si místa na kruhu podle obrázků ovoce na zadání učitelky.

Po hře proběhlo povídání, „Co jsem to jmenovala při hře?“ (byla to nadřazená kategorie slov), „Jaké ještě jiné ovoce znáte?“, „Které ovoce roste na vaší zahradě doma anebo ve školce?“, „Co na zahradě roste teď v lednu?“, „Proč není okurka ovoce?“, „Vyber si obrázek zeleniny a řekni, co by se z ní dalo vyrobit?“

Naše rada jinému koordinátorovi

Otevřené otázky vedou děti k odpovědím, nad kterými přemýšlejí. Mnohé děti poprvé v životě ochutnaly řepičku – netradiční zelenina, zdroj vitamínu C a kyseliny listové v zimních měsících.

„Voda je dar nejvzácnější“

Mateřská škola Tylovice

Co jsme dělali

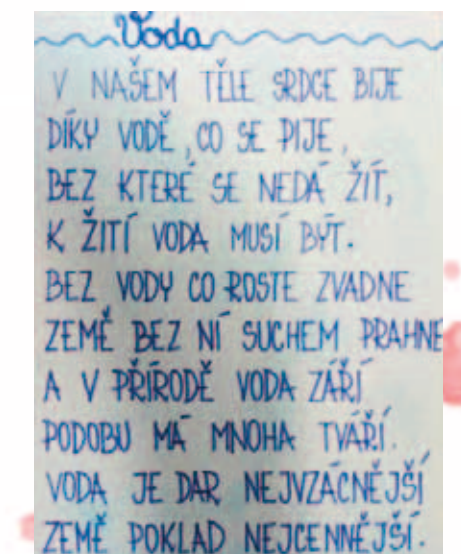
Nejprve jsme si znovu přiblížili, čemu jsme se v tématu voda věnovali – připomněli jsme si exkurzi v Ekobalu, prohlédli jsme si naše „vodní“ výkresy a výrobky z přírodnin, fotografie z návštěvy Úpravny vod a náměty z besedy o odpadech. Děti také zavzpomínaly na pokusy a další aktivity na téma voda, které jsme v rámci Plánu činností zorganizovali.

Na flipchartu s Plánem činností jsme měli písemně i graficky od dětí zpracované naše cíle, úkoly, nápady a plány, děti tak samy mohly srovnat, co z naplánovaných cílů se nám podařilo splnit, probrali jsme, co a proč nám nepovedlo a jak může každý z nás přispět k tomu, aby byl výsledek lepší.

Tématu VODA jsme na závěr debaty přiřadili smajlíka, chceme se mu věnovat i nadále. Děti měli další nápady do Plánu činností, jak vodou šetřit. Pokusy s vodou měly také největší úspěch, rádi bychom se k nim vrátili a navázali na ně.

Naše rada jinému koordinátorovi

Pokud děti dobře namotivujete a naladíte je na Sledování a vyhodnocování Plánu činností, bude tento krok pro děti velmi přínosný, děti si uvědomí, že jejich činnost měla konkrétní dopad a naučí se plánovat nejen ve své Ekoškolce, ale i jinde.

www.terezanet.cz

www.ekoskola.cz | www.eko-skolky.cz

Sluňákov

Centrum ekologických aktivit
města Olomouce, o.p.s.

Rok vydání únor 2015

Editace a korektura textu: zaměstnanci sdružení TEREZA

Grafická úprava: Formall, studio@formall.cz